

על העזרה הוטרנארית והשינויים בענף

(הערות למאמרו של י. האוזמן)

שר לקבוע בפסקנות, שאלמלא פעילותם הברוכה של פרופ' אדלר, ד"ר צור וד"ר שטורמן המנ"ר חים, בשיתוף עשרות רופאי השדה, היתה קדחת הקרצית מכחידה את העדר הנבחר שלנו, ואזי היתה מתאמת ההנחה העתיקה שאין אקלימנו מתאים לבקר משובח.

האם ניתן היה בכלל לדבר על השבחת העדר, לולא הודברו מחלות המין, כגון ההפלה המידבקת, הטריכומנס והוויבריוזיס? האם שכחנו את "הרפתחות השחפניות" שנעלמו כליל מנוף עדרינו? הרשאי כיום הבוקר העברי לנוח על זרי דפנה ולשבח את הישגיו ללא ביקורת קונסטרוקטיבית? אצטמצם בדוגמא שולית: אילו היו מצליחים המשקים הקיבוציים לארגן צוותות-חליבה קבועים ויציבים ולהימנע מכל מיני תורגישבת ומחליבות-לילה חפוזות, היה מצב העטינים בעדרים שפיר בהרבה.

פונה אני להאוזמן ושואל: מה פעלת בעת כהונתך בהתאחדות למען תיגבור צוות מדריכי מכונות-החליבה, בכדי שיוכל לבצע בדיקות שיגרתיות רצופות בכל המשקים ולא להסתפק בכיבוי שריפות בלבד? האין זה תנאי בל יעבור לשיפור מצב העטינים? ואפשר עוד להוסיף כהנה וכהנה כנגד טענותיו של האוזמן בדבר אזלת-ידם של הרופאים.

לכאורה, אשמה כבדה וחמורה למדי וביחוד כאשר היא נשמעת מפי אישיות מרכזית בארגון מגדלי בקר. מאידך, אל לנו להיתפס להגזמה בחשיבות הדברים הללו. באסיפת רופאי "החקלאית" אמר חבר ועד הרופאים: "בשעה שאתם (הרופאים) הייתם טרודים בעבודתכם היומית, נעשה נסיון לפרק את 'החקלאית', אולם תודות להתערבותו הנמרצת של ד"ר מאיר נמנע הדבר". עורבא פרח והפרזה שאינה במקומה! "החקלאית" איננה בחזקת ארגון-נפל, שכל משב רוח עלול למוטטו. סכנות ומשברים גדולים בהרבה ידעה האגודה בתולדותיה ויכלה להם. הדברים שנאמרו נתקלו בהתנגדות מיידית הן

דעותיו של יוחנן האוזמן על "העזרה הוטרנארית והשינויים בענף" ("משק הבקר והחר" לב" חוב. 93) מוכרות לנו מאסיפת "החקלאית" בחיפה (19.9.67). מסתמא לא הגיעה תשובתו החד-משמעית והמוחצת של ד"ר מאיר באותה אסיפה לידיעת י. ה. משום שמיד לאחר שסיים את דבריו נחפו לחדרי-החדרים של הוועדה המתמדת, שאף בה מצא את עצמו במיעוט של אדם אחד.

ד"ר מאיר מתאונן על האוזמן (ראה פריטל אסיפת המורשון ה-45 של "החקלאית") ואומר: "בשיחות פרטיות ניסיתי לשכנעו שהדרך בה בחרנו היא היחידה המתישבת עם דרישות הבוקר בארץ ותוצאותיה הוכיחו את עצמן. הסברתי שהוועדות מתכוננות ולומדות לקראת משברי המימשק העתידיים, אך התהליך הוא איטי וההשתלמויות דורשות זמן וכסף רב, אולם כל הסברי נפלו על אוזניים אטומות".

ובינתיים התעלם האוזמן מהאמור לעיל והמשיך לשאת את דבריו על מחלות המימשק ואזלת-ידם של הרופאים; וכל זאת — בצורה נעדרת לחלוטין סממני צניעות וענוה; הוא אומר: "המציאות בגידול הבקר בארץ השתנתה וממשיכה להשתנות ועל הרופאים של 'החקלאית' להכיר בשינוי, ללמוד אותו ולהתאים" וכו'; "אנחנו, הבוקרים, הנהגנו שיטות מתקדמות וכיום חייבים אנו לתבוע מהרופאים דרכים חדשות במלחמה במחלות, כי עלולות הן לפגוע בהישגים שלנו", כלומר — הישגינו מושלמים הם, אנו עשינו כל מה שניתן לאל ידנו לעשות, ועתה יראו-נא את יכולתם גם הרופאים, אשר "מצליחים אמנם לרפא פרה זו או אחרת, אבל אין הם מצליחים לבלום בקנה מידה ארצי את התחלואה בעטינים ולשפר את הפוריות".

אכן, גדולים ואדירים הם הישגי הבוקר העברי, אולם — הניתן היה להגיע אליהם אלמלא הקשר הבלתי פוסק ושיתוף הפעולה הפורה בין הבוקר לבין הרופא הוטרנארי? כיום אפי-

קשות, צניחת רחם, קדחת חלב, ציסטות, בדיקות הריון, מחלות מין ועטין, וולדות, שברים, נקעים ושאר פגעים, גופים זרים, טיפול בפרות רובצות ומשוקות, גוססות או כואבות, מרזות ובלתי מניבות, המהוות לעתים את עיקר רכוש ופרנסתו של איש המושב הזעיר או של המשק הקיבוצי.

הוועדות השונות של הרופאים, המתמחות בשטחים שונים, כבר זכו להפגין את ביכורי פרי שקידתן בהצלחה יתרה. הרופא הראשי משתתף אישית באסיפות של כל הוועדות הללו ובכך אף מדגיש את החשיבות הרבה שהוא וכלל הרופאים והבוקרים מייחסים לעבודתם. רופאים רבים מקדישים זמן ומרץ להתמחויות והשתלמויות, אם קצרות-טווח, בצורת קורסים במכון הווטרינארי, ואם ארוכות-טווח, כמו התמחות בחו"ל (למשל, של החתום מטה). קיימת השתתפות ערנית של הרופאים בהרצאות ובימי עיון של מומחים שונים. לאחרונה שמענו, למשל, את הרצאותיו המאלפות של זאב שצר על בעיות מכונת החליבה החדשה, "היידרופאלו". האוּמָן התלונן על "העדר ניתוח סטאטיסטי מתאים של תחלואה והצורך בו" (ראה פריטל מאסיפת המורשון ה-45 של חברי האגודה). עלי לציין שהניתוח הסטאטיסטי והרישום המבוצעים במשקיני הינם אולי הטובים והמדויקים ביותר בעולם. דברים אלה נקבעו כבר בשעתו ע"י פרופ' דאוסון מאנגליה. בעת ביקורו בארץ הוא "התנפל" ממש על הכרטיסים שלנו כעל אוצר בלום. באיזורים רבים (למשל, באיזורו של החתום מטה) יש לכל פרה, מצורף לכרטיס ההזרעות, כרטיס בריאות, שבו מציינים בצורה מדויקת את בעיותיה ומחלותיה של הבהמה, את הטיפולים שקיבלה וכן את תוצאות הבדיקות המעבדתיות במידה ובוצעו. בנוסף לכך, מנהלים הרופאים עצמם יומני עבודה, בהם נרשמים הטיפולים שניתנו על-ידם, המחלות ותוצאות הבדיקות. דו"ח סטאטיסטי, המבוסס על נתונים אלה, מתפרסם ב"דין וחשבון לשנים תשכ"ה-תשכ"ו" של "החקלאית" לקראת אסיפתה.

הצעתו הנוספת של האוּמָן בדבר הפרדת

מצד האסיפה והן מטעם הוועדה המתמדת וציבור הרופאים. פרט לרוון, שתמך בחלק מהצעתו תיו של האוּמָן, לא מצאו דבריו אוזנים קשובות. לדעתי, כל מי שזורק לחלל סיסמאות בדבר טיפול קולקטיבי ולא אינדיבידואלי, אינו חש כלל את המציאות היומיומית של הענף. לכן, מוזר הדבר שבעתים, שהדברים נשמעו דווקא מפי האוּמָן, המעורה בענף מזה עשרות בשנים. לפי דברי אברהם יפה, מנהל האגודה, השתתף האוּמָן רק ב-13 מתוך 30 הישיבות של הוועד הפועל שהתקיימו, ולא שמענו מפיו בהנהלה הצעות בכיוון זה. ומה תמוה הדבר שפתע פתאום, בשעת האסיפה השנתית, אמר מה שאמר ודבריו נשמעו כרעם ביום בהיר. ומאז הוא ממשיך לדגול ולהכריז על דעותיו ללא הפסק. ולגופו של הענין: י. ה. מציע חיסול הטיפול האינדיבידואלי וכינון מעין "טרימוויראט" של רופא ממשלתי, מדריך מכונת-חליבה ורופא "החקלאית", שיפעלו במתכונת איזורית של צוות משולש (בהצעה זו תמך גם רוון, ראה פריטל אסיפת המורשון ה-45 של חברי האגודה, דה, עמוד 7). אני רואה בזה כעין "אגודת נותני עצות כלליות", המתעלמת מבעיותיה "הפרטיות" של פרה זו או אחרת, ולעיניה — בריאות העדר בכללו ועתידו של משק הבקר. ועלי להבהיר: שיתוף פעולה בין גורמי "המשולש" קיים זה עידן ועידנים. חידושם של האוּמָן-רוון מתבטא ב"מסגרת". יהיה זה, לדעתי, שיתוף כפוי ותלות הדדית מוכתבת, שתהיה, ללא ספק, משולבת בגורמים ביורוקראטיים נוספים, כגון "מנהל האי-זור" וכדומה. האין בהצעה זו רמז ברור לביטול השיפוט הרפואי של הרופא ולכבילתו ל"טרימוויראט" האיזורי? כל גסיון הכתבה לרופאים מצד גורמים בלתי-רפואיים, יש בו משום השפלתה והעלבתה של הרפואה, ואף זילזול באינטליגנציה של בוקרינו, אשר לעולם לא יסכימו ל"מסגרת" מוזרה כגון זו.

כיום מתרכזים עיסוקם ודאגתם של הרופאים הווטרינאריים בבעיות הכלליות של העדר והמימשק באסיפות הוועדות. אולם זה נעשה לאחר שעות רבות של עבודתם המפרכת באותם טיפולים "אינדיבידואליים", כגון: המלטות

מחבריה"; "ואכן, החקלאית היא אגודה יהודית לאחריות המקנה בע"מ ("חיים צימרמן – איש הגליל", הוצאת נ. טברסקי, עמוד 96). זוהי הנחה המקובלת על כולנו. טוען לעומת זאת י. ה.: "רופא נוסע מספר פעמים לטפל בעגל ובסופו של דבר מסתכמות כל ההוצאות לסכום העולה על ערכו של העגל". לדעתי, אין בכך כל פסול, ואני חש בזאת אישית בשעה שהנני אף מעפולה להאחזות מי-עמי (70 ק"מ הלך וחזור) לטפל בטלה רך, שכן דין חמור בודד בראש צוקי "מצפה יודפת" כדין עדר משוכב בעין-חרוד. ובכך ממשיכה "החקלאית" את הרוח הגלילית שפעלה בלב מייסדיה. כל המערער על הנחה זו מערער על עצם קיומה של "החקלאית".

ר"ר יאיר בן-ציוני
"החקלאית" עפולה

ביטוח העדר מאגדתנו והעברתו לחברת ביטוח אחרת, היא בלתי מציאותית ובלתי הגיונית מכל שאר "הצעותיו", ואולי המוצעת שבכולן. הידוע לו, להאזמן, שביטוח בעלי חיים אינו דומה לביטוח קש ומתבנים, משום שהוא דורש הפעלת צוות של רופאים ווטרינאריים, והדבר יגרום הוצאות כפולות לבוקרים (כידוע, אין הרופאים מקבלים כל תוספת שכר עבור עיסוקם בבעיות הביטוח – עיסוקים אדמיניסטרטיביים ורפואיים של ניתוחים שלאחר המות). אין כל הגיון לשלוח למשק מסויים רופא וטרינארי אחד "מרפא" ורופא אחר מטעם חברת הביטוח, ואני תמה כיצד צץ במוחו של האזמן רעיון מעין זה. ואחרון-אחרון: "העזרה העצמית של החקלאי העברי גרסה מתחילה את האחריות ההדדית הכללית של כל המשקים העבריים לאסון אחד

הצעת שיפור וייעול

שטיפת גביעי החליבה וצינור העברת החלב מהגביעים לצנצנת מבוצעת – לפי השיטה המקובלת בנייתוק הצינור באמצעיתו והעברתו לברז השטיפה (קלאודיו) הסמוך לו. הוצאת המים מהצינור והגביעים נעשתה – ע"י נשיפה דרך קצה הצינור, או הרמת הצינור והורדת הגביעים, או עזיבת קצה הצינור על הארץ והרמתו.

חסרונות שיטה זו הם:

- א. הישארות מים בצינור ובגביעים.
- ב. קושי בהעברת הצינור לברז השטיפה והחזרתו למקומו, במיוחד בעונה קרה (עקב התקשות הצינור, שהוא עשוי פלסטיק).
- ג. מחמת הקושי האוביאקטיבי ישנם חולבים המדלגים על שלב השטיפה.

השיפור המוצע: ברז שיאגד בתוכו את התכונות של שטיפה והוצאת המים בנוחיות יחסית וזאת – ע"י הזזת ידית.

הוצאת המים מהצינור והגביעים תיעשה ע"י מדחס אוויר (בהספק של שתי אטמוספירות לחץ מתאים), ובלחץ האוויר יידחפו המים החוצה. או ע"י משאבת הוואקום הישנה והריליזר (שקיימים בכל משק), נשאבים המים לקצה הקו והחוצה.

הברז מופעל במשקנו כבר כשנה, עשוי פלסטיק ומיוצר אצלנו, בעין-גב.

יאיר כץ

הערות חי הברון:

הרעיון הוא יפה מאוד, ועל כך יש לברך את המסגר "הממציא" מעין-גב. אך למען הפצתו במשקים יש צורך בשיפורים מסויימים ובבדיקות מסויימות.

- (1) במבנה הנוכחי של הברז ישנה אפשרות של חדירת מים בכמות ניכרת למערכת החלב. הפעלה מהירה וזריזה של הברז אמנם מונעת חדירת המים, ויש לציין שהעובדים בעין-גב מפעילים את הברז בזריזות, אך דרוש שינוי במבנה הברז כדי למנוע אף את האפשרות של חדירת מים לחלב במקרה של הפעלה פחות זריזה או הפעלה בלתי-נכונה.
- (2) דרוש אישור של גוף מוסמך שאמנם אי-חדירת מים לחלב מובטחת גם אחרי שימוש ממושך.
- (3) הברזים הנוכחיים בעין-גב נבנו לנסיון ומחזורים בלתי מתאימים לחלב. ברז לשימוש בחלב חייב להיות סאניטרי, שבנוי מחומר מתאים לחלב ונוח לניקוי.
- (4) יש לבדוק האפשרות של זיהום באקטרילוגי או אחר של מערכות החליבה ע"י דחיסת אויר לחוכם.